

Životné prostredie

revue pre teóriu a tvorbu životného prostredia

Roč. XXXIII

2/1999

Obsah

R. Špaček: Urbánna demokracia ako fenomén mestského prostredia	61
I. Thurzo: Súlad s krajinou – nevyhnutné kritérium rozvoja osídlenia	67
M. Samová: Na prahu nového tisícročia Slovensko bez bariér?	71
M. Šarafín, M. Šarafín: Svojráznosť dediny a prejav ľudskosti	74
J. Sýkora: Životní prostředí na vesnici	77
D. Petříková: Sociálna participácia v sídelnom a obytnom prostredí	79
D. Gindlová: Na margo "zdravého obytného prostredia"	82
L. Feriancová: Ekologické problémy obytných súborov (Príklad riešenia ich humanizácie)	85
E. Kalivodová a kol.: Vplyv štruktúry krajiny na diverzitu poľovnej zveri	88
J. Popovičová: Environmentálne hodnotenie vybraných sídel SR	90
Tribúna	
Z. Bedrna: Ekologické poľnohospodárstvo a krajina	93
M. Lapka, E. Cudlínová: Dejme priestor ekologicky šetrnému hospodáreniu	94
K. Kočík: Alternatívne poľnohospodárstvo a krajina	95
Esej	
P. Sabo, P. Jančura: Harmónia bez prírody je ilúziou	97
Kontakty	
M. Círanová: Humanizácia bývania rómskeho etnika	100
M. Kozová: Výučba v odbore Environmentalistika na PRIF UK v Bratislave	102

Humanizácia obytného prostredia

Humanizácia (lat. *humanitas* – ľudskosť) je poľudšťovanie a časť príspevkov v tomto čísle sa zaoberá problematikou poľudšťovania obytného prostredia ako neoddeliteľnej súčasť životného prostredia ľudí. Prečo sa však na konci druhého tisícročia zaoberáme problematikou poľudšťovania? Zdôvodnil to známy rakúsky lekár, zoológ, zakladateľ etológie, Konrad Lorenz, ktorý jednu zo svojich prác venoval problematike odumierania ľudskosti. Sústredil sa v nej na vysvetlenie, že odumieranie ľudskosti je komplex chorobných javov, hľadal ich príčiny a protiopatrenia, spôsoby ich liečenia, ako zabrániť tomu, aby sa ľudstvo nezrútilo do priepasti neľudskosti a čo máme robiť, aby naše zriadenie, naše prostredie, bolo ľudskejšie.

Prostredie, ku ktorému máme najbližšie v každodennom živote, je obytné prostredie. Ľudia si ho vytvorili v rámci svojho trvalého sídlenia vo dvoch základných formách. Sú to dediny a mestá, a potom celý rad premiešaných foriem – od veľkých miest až po roztratené osídlenie. V obytnom prostredí prežívame svoj každodenný život, počnúc bytom, domom, ulicou či mestskou štvrťou. Vyjadrujeme sa o ňom najčastejšie ako o peknom či hnusnom, zdravom či nezdravom, tichom či hlučnom, príjemnom či nepríjemnom, bariérovom či bezbariérovom, mestskom či dedinskom. Málokedy sa však o ňom vyjadrujeme ako o ľudskom či neľudskom, a predsa je to jedna z hodnôt, ktoré obytné prostredie má. Je to vlastne určitá "symbióza", komplex tých vlastností, ktoré si človek najviac cení na obytnom prostredí, vytvárajúcich jeho *ľudskosť*.

Iste, nevieme ju merať, nevidíme jej intenzitu na informačných monitoroch, ani na výstražných tabuľkách nenájdeme označenie "Pozor neľudské prostredie!". A predsa ju pociťujeme a vnímame, dokonca ju spoluvytvárame, ale, žiaľ, aj ničíme, prispievame k odľudšťovaniu – dehumanizácii – obytného prostredia. V neľudskom prostredí sa nám ťažko žije, a preto sa ho snažíme poľudštiť – humanizovať.

Vantických realiách nájdeme zmienku o tom, že nad vstupom do domu bol nápis "Tu býva šťastie". Nevieme, či tam naozaj bývalo, a či to bolo len želanie. Po vstupe do historického jadra mesta však cítime, že toto prostredie je príjemnejšie, akési ľudskejšie ako sídliskové, z ktorého sme sem prišli. Keď vchádzam do Ždiaru prežívam pocit spolupatričnosti človeka a jeho sídla, jeho obytného prostredia s obklopujúcou ho prírodou Magury a Belianskych Tatier ako niečo prirodzené, čo k sebe patrí a jedno bez druhého nemôže byť. Súčasne si uvedomujem, že aj tu sa už prekročila citlivá hranica odprírodňovania obytného prostredia s dôsledkami dehumanizácie.

Humanizácia sa začína prehodnocovaním celého radu hodnôt, na základe ktorých sa tvorilo obytné prostredie v mestách i na dedinách v tomto storočí. Zamýšľame sa nad tým, či jeho výzor, vybavenie infraštruktúrou, uličná či parková zeleň, bariéry v pohybe hendikepovaných spoluobčanov, detské ihriská, nádoby na domový odpad či hrozivé dôsledky vandalizmu – zodpovedajú našim možnostiam a predstavám o obytnom prostredí, v ktorom by sme chceli žiť. Natískajú sa aj úvahy, či aj naše vzájomné vzťahy, ako obyvateľov odkázaných na spolužitie v tomto prostredí, sú také, aké by sme si želali. Jedno i druhé sa navzájom prepája a pôsobí na kvalitu života človeka. Všetci by sme chceli žiť v zdravom, peknom, komfortnom, bezbariérovom, kultivovanom, kultúrnom – ľudskom obytnom prostredí. Záleží len od nás, či sa toto želanie stane skutočnosťou, či sa my staneme ľudskejšími a dokážeme poľudštiť aj naše obytné prostredie a či si ho dokážeme aj trvalo udržať.

Ján Pašiak

Aktuality

- Žiť život naplno... (k 70. narodeninám prof. Milana Ružičku) 59
M. J. Lisický: Rieka života 103
M. Círanová: Prírodné a kultúrne dedičstvo na nových slovenských pamätných minciach 104
Z. Krnáčová: Teória a prax tvorby poľnohospodárskej krajiny 105

Recenzie

- D. Štefunková:** O prírode Európy ... 106
J. Pašiak: Humanizácia mestských sídel 107

Contents

- R. Špaček:** Urban Democracy as a Phenomenon of City Environment ... 61
I. Thurzo: Harmony with Landscape – Unavoidable Criterion of the Development of Settlement 67
M. Samová: On the Threshold of New Millennium without Barriers? 71
M. Šaraffin, M. Šaraffin: Peculiarity of Village and Manifestation of Humanity 74
J. Sýkora: Rural Environment 77
D. Petříková: Public Participation in Urban and Housing Areas 79
D. Gindlová: On the Problem of "Sound Housing Environment" 82
E. Feriancová: Ecological Problems of Housing Areas (Example of their Humanisation) 85
E. Kalivodová et al.: Influence of Landscape Structure on Game Diversity 88
J. Popovičová: Environmental Evaluation of Selected Settlements of the Slovak Republic 90

Tribune

- Z. Bedrna:** Ecological Agriculture and Landscape 93
M. Lapka, E. Cudlínová: Give Way to Ecological Sensitive Management 94
K. Kočík: Alternative Agriculture and Landscape 95

Essay

- P. Sabo, P. Jančura:** Harmony Without Nature is Just Illusion 97

Contacts

- M. Círanová:** Humanisation of Gypsy Ethnic Settlements 100

Humanisation of the housing environment

Humanisation (Latin. *humanitas* – humanity) means anthropomorphisation and a part of the contributions of this issue deals with the problem of humanisation of housing environment as an inseparable part of the environment of man. Why at the end of millennium we deal with the problem of humanisation? It was explained by the well-known Austrian doctor, zoologist, founder of ethology, Konrad Lorenz (on 27th February was the 10th anniversary of his death) who devoted one of his books to the problem of dying-out of humanity. He focused there on explanation, that the dying-out of humanity is represented with complex of pathological phenomena. He searched for their causes and measures, moods of their treatment, how to protect mankind to not fall down to the chasm of inhumanity and what we have to do to reach that our society, our environment will be more human.

The environment to which we are very close in our everyday life is the housing environment. People created it within the frame of their permanent settlement in two basic forms. They are the villages and towns and then a row of mixed forms from cities to scattered settlements. In the housing environment (flat, house, street or districts) we live our life. Most frequently we speak about it as a nice or loathsome, healthy or unhealthy, silent or noisy, pleasant or unpleasant, barriered or barrierless, town or rural environment. But we seldom say that it is human or inhuman even if it is one of the values the housing environment has. It is a certain "symbiosis", a complex of the features forming its humanity that man values to the most. Of course we cannot measure it, we do not see its intensity on information monitors or warning tables "Attention, inhuman environment!" But we feel and perceive it, even we create it but unfortunately we also destroy it, we contribute to the dehumanisation of the housing environment. In inhuman environment the life is difficult, so we try to humanise it.

In antique studies we can find a mention of the fact that above the doors was the notice: "Here lives happiness". We do not know whether it was true or it was only a wish. But we feel, that the environment in historical centres is more pleasant, more human as in the districts we came from. When I enter Ždiar I have the feeling of the fellowship between man and his settlement, housing environment and surrounding nature of Magura and Belianske Tatry Mts as something natural, belonging together, where one without the another cannot exist. Hence at the same time I understand that there was overstepped the sensitive border of dehumanisation of the housing environment.

Humanisation begins with re-evaluation of the values on which was formed the housing environment in towns and villages in this century. We think over the fact whether its shape, infrastructure, street and park verdure, barriers in the movement of our handicapped people, playgrounds, refuse-bins or terrible consequences of vandalism correspond with our ideas of a housing environment we would like to live in. There appears also the thought whether the interrelations between us, co-existing citizens in this environment, are such as we wish. One and the another are interrelated and they influence the quality of our environment. We all would like to live in a healthy, nice, comfortable, cultural housing environment without barriers. It depends only upon us whether this wish will be real, whether we become more human and whether we will be able to humanise also our housing environment and whether we will be able to maintain it.

Ján Pašiak

- M. Kozová:** The System of Environmental Courses at the Faculty of Natural Sciences Comenius University in Bratislava 102

Recent news

- To Live the Busy Life... (To the 70th birthday of prof. Milan Ružička) .. 59
M. J. Lisický: River of Life 103
M. Círanová: Natural and Cultural

- Heritage on New Slovak Commemorative Coins 104
Z. Krnáčová: Theory and Practice of Formation of the Agricultural Landscape 105

Reviews

- D. Štefunková:** On European Nature . 106
J. Pašiak: Humanisation of City Settlements 107